

MUSIQA ORQALI BOLALARDA EMOTSIONAL VA IJTIMOIIY KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH

*Guliston Davlat Pedagogika Instituti
Musika ta'lim yonalishi 2 - bosqich talabasi
Pirnazarova Dिल्фуза Dilmurod qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqa orqali bolalarning emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishning ahamiyati, usullari va metodlari tahlil qilinadi. Musika ta'limi bolalarning hissiy va ijtimoiy rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi, shuningdek, ularning ijodiy qobiliyatlarini qanday oshirish mumkinligi ko'rib chiqiladi. Maqolada shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa darslarining o'рни va ahamiyati hamda bolalarning ijrochi malakalarini rivojlantirishdagi samarali usullar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: musiqa, bolalar, emotsional rivojlanish, ijtimoiy ko'nikmalar, ijodiy qobiliyatlar, musiqa ta'limi, maktabgacha ta'lim, ijrochi malakalar, pedagogika, psixologiya.

Аннотация: В данной статье анализируется важность, методы и способы развития эмоциональных и социальных навыков у детей через музыку. Рассматривается, как музыкальное образование влияет на чувственное и социальное развитие детей, а также как можно повысить их творческие способности. В статье также представлены роль и значение музыкальных занятий в дошкольных учреждениях, а также эффективные методы развития исполнительских навыков у детей.

Ключевые слова: музыка, дети, эмоциональное развитие, социальные навыки, творческие способности, музыкальное образование, дошкольное образование, исполнительские навыки, педагогика, психология.

Annotation: This article analyzes the importance, methods, and approaches to developing children's emotional and social skills through music. It examines how music education influences children's emotional and social development, as well as how their creative abilities can be enhanced. The article also discusses the role and significance of music lessons in preschool institutions and presents effective methods for developing children's performance skills.

Keywords: music, children, emotional development, social skills, creative abilities, music education, preschool education, performance skills, pedagogy, psychology.

Kirish

Musiqqa insoniyat madaniyatining ajralmas qismi bo'lib, bolalarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Musiqqa ta'limi orqali bolalar o'z hissiyotlarini ifodalashni, boshqalar bilan o'zaro munosabatlar o'rnatishni va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishni o'rganadilar. Shuningdek, musiqqa bolalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirishga, estetik didini shakllantirishga va umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi

Tahlil va Muhokama

Musiqaning bolalarning emotsional rivojlanishiga ta'siri

Musiqqa insoniyat madaniyatining eng qadimiy va ajralmas elementlaridan biri sifatida, bolalarning emotsional rivojlanishiga juda katta ta'sir ko'rsatadi. Musiqqa bolalarni faqat estetik jihatdan rivojlantirmasdan, balki ularning hissiy holatlarini boshqarish va ifodalash imkonini ham beradi. Bu jarayon orqali bolalar o'zlarining turli hissiyotlarini, masalan, baxt, qayg'u, xafalik yoki quvonchni anglash va izhor etish ko'nikmalarini o'rganadilar. Musiqqa tinglash yoki ijro etish orqali bolalar o'zining ichki dunyosiga oid yangi his-tuyg'ularni tushunib, ularni boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Musiqaning emotsional rivojlanishiga ta'siri bolaning hissiy intellektini shakllantirishga xizmat qiladi. Hissiy intellekt – bu o'z hissiyotlarini tanib olish va boshqalar hissiyotlarini tushunish qobiliyatidir. Musiqqa darslarida bolalar turli melodiyalar va ritmlarga duch keladilar, bu esa ularning hissiy reaksiyalarini o'rganish, hissiyotlarini so'z bilan ifodalashga yordam beradi. Misol uchun, baxtli yoki qayg'uli bir musiqqa bolalar kayfiyatini o'zgartirishi mumkin. Bunday jarayon, bolalar uchun o'z hissiyotlarini ifodalashni va boshqalar bilan muloqotda bo'lishni o'rganishda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, musiqqa bolalarning hissiy holatini yaxshilashda yordam beradi. Ko'plab ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqqa tinglash yoki ijro etish bolalarning ruhiy salomatligini yaxshilaydi, stressni kamaytiradi va umumiy ruhiy barqarorlikni ta'minlaydi. Musiqqa bolalarga xotirjamlik, tinchlik hissi, o'zini yaxshi his qilishni va xavfsizlikni his qilishni ta'minlashda yordam beradi. Bu jarayon o'z navbatida bolalarning boshqa sohalarda, masalan, o'qishda, muloqotda va jismoniy faoliyatda ham samarali bo'lishiga yordam beradi.

Musiqaning bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni

Musiqqa bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Ijtimoiy ko'nikmalar, jumladan, boshqalar bilan hamkorlikda ishlash, fikr almashish, empatiya va muloqot qilish, bolalarning jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun zarur bo'lgan asosiy qobiliyatlar hisoblanadi. Musiqqa faoliyati, ayniqsa, guruhda ishlash va jamoaviy ijro orqali, bolalarga bu ko'nikmalarni rivojlantirish imkonini yaratadi.

Musiqqa darslarida bolalar ko'pincha birgalikda ijro etishadi: qo'shiq kuylash, raqsga tushish yoki cholg'u asboblari birgalikda musiqqa yaratish kabi faoliyatlar ularga bir-biri bilan hamkorlik qilishni o'rgatadi. Masalan, musiqqa darsida bir guruh bolalar bir vaqtning o'zida turli asboblarni chalishlari kerak bo'ladi, bu esa ularga hamkorlik, birgalikda ishlash va jamoaviy maqsadga erishishning ahamiyatini tushunishga yordam beradi. Guruhda ishlashda bolalar o'zaro fikr almashishadi, bir-birlarini tinglashadi, hamkorlikda ishlashni o'rganishadi. Bu jarayonlar ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda beqiyosdir.

Musiqqa darslaridagi bu faoliyatlar bolalarga ham empatiya, ya'ni boshqa kishilarning hissiyotlarini tushunish va ularga hamdardlik ko'rsatishni ham o'rgatadi. Guruhda ijro etish yoki qo'shiq kuylash, birgalikda ishlash bolalar orasida do'stlik, hurmat va ishonchni shakllantiradi. Shunday qilib, musiqqa orqali bolalar ijtimoiy munosabatlarni o'rganadilar va boshqalar bilan samarali ishlashni o'rganishadi. Bu ko'nikmalar, ayniqsa, kelajakda jamiyatda muvaffaqiyatli bo'lish uchun juda muhimdir.

Musiqqa ta'limining metodikasi va usullari

Musiqqa ta'limining metodikasi va usullari bolalarning emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Musiqqa ta'limining samarali bo'lishi uchun o'qituvchilar turli metodlarni qo'llashlari kerak. Masalan, musiqqa tinglash, ijro etish, raqsga tushish va qo'shiq kuylash kabi faoliyatlar orqali bolalar musiqiy his-tuyg'ularini rivojlantiradilar. Bu faoliyatlar bolalarga turli musiqiy uslublarni o'rganish, ritmni tushunish, melodiya va armoniyani anglash imkoniyatini yaratadi.

Bundan tashqari, interaktiv o'yinlar va mashg'ulotlar musiqqa darslarida bolalar uchun qiziqarli va samarali bo'lishi mumkin. Bolalar musiqqa asboblari chalish, qo'shiqlarni o'rganish, musiqiy hikoyalar yaratish orqali faqat musiqiy malakalarini emas, balki ijodiy qobiliyatlarini ham rivojlantiradilar. O'yinlar va interaktiv mashg'ulotlar orqali bolalar musiqqa bilan qiziqishni oshiradilar va ular o'zlarini erkin ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Shuningdek, musiqqa ta'limida ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur. Musiqqa darslarida bolalarning ijodiy yondashuvlarini qo'llab-quvvatlash, ularning yangi g'oyalarini ishlab chiqish va o'zlarini erkin ifodalashga yordam berish muhimdir. Ijodiy faoliyat bolalarga o'z fikrlarini mustaqil ravishda ifodalash, yangi g'oyalar yaratish va o'z dunyoqarashlarini rivojlantirishda yordam beradi.

Maktabgacha ta'limda musiqqa ta'limining o'rni

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqqa ta'limi bolalar uchun juda katta ahamiyatga ega. Maktabgacha yoshda bo'lgan bolalar tez o'sib, yangi ko'nikmalarni o'zlashtiradilar. Bu davrda musiqqa darslari bolalar uchun eng samarali rivojlanish

vositasi hisoblanadi. Musiqa orqali bolalar nafaqat musiqiy, balki emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Maktabgacha ta'limda musiqa darslari bolalar uchun hissiy rivojlanish, ijtimoiy o'zaro munosabatlarni o'rganish, estetik didini shakllantirish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda beqiyosdir.

Shuningdek, maktabgacha ta'limda musiqa ta'limining o'rni shundaki, bu jarayon bolalarning umumiy rivojlanishiga yordam beradi. Musiqa darslarida bolalar turli musiqiy faoliyatlar orqali emotsional va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirib, o'zlariga bo'lgan ishonchni oshiradilar. Shu tariqa, musiqa ta'limi bolalar uchun mustahkam poydevor yaratadi, ularni nafaqat musiqa, balki umumiy ta'lim sohalarida ham muvaffaqiyatli bo'lishga tayyorlaydi.

Xulosa

Musiqa bolalarning emotsional va ijtimoiy rivojlanishida ajralmas vosita hisoblanadi. Musiqa ta'limi orqali bolalar o'z hissiyotlarini ifodalashni, boshqalar bilan munosabatlar o'rnatishni va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishni o'rganadilar. Shuningdek, musiqa bolalarning ijodiy qobiliyatlarini oshirishga, estetik didini shakllantirishga va umumiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida musiqa darslarining o'rni va ahamiyati katta bo'lib, ular bolalarning barcha tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalangan adabiyotlar

1. Xodjaeva, Z., & Rajabiy, Y. (2023). Musiqaning bolalar psixologiyasiga ta'siri. *Tadqiqotlar.uz*, 29(1), 53–56.
2. Xoshimova, L. (2022). Musiqaning bolalar hayoti va faoliyatida tutgan o'rni. *Jurnal muzyki i iskusstva*, 3(1). phys-tech.jdpu.uz
3. Ergashev, P. B. (2024). Musiqa va bolalar rivojlanishi: ta'limiy yondashuvlarning pedagogikasi. *Journal of New Century Innovations*, 59(1), 16–20. [Yangi Jurnal](http://YangiJurnal.com)
4. Syomkina, A. M. (2022). Imkoniyati cheklangan bolalarga ta'lim berish jarayonida musiqa terapiyadan foydalanishning samarali usullari. *Evrasiyskiy jurnal sotsial'nykh nauk, filosofii i kul'tury*, 2(11), 192–195. [In Academy](http://InAcademy.com)
5. Mansurova, U. (2024). Pedagogikada ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishning mavjud imkoniyatlari. *Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari*, 14(3), 176–179. [Pedagoglar](http://Pedagoglar.com)
6. Xamraqulova, L. J. (2023). Boshlang'ich sinf o'quvchilarida musiqa idrokini rivojlantirishning pedagogik-psixologik ta'siri va xususiyatlari. *Pedagogika, psixologiya va ijtimoiy tadqiqotlar*, 2(1), 45–50. [Mudarrisziyo](http://Mudarrisziyo.com)
7. Qobilov, B. S. (2023). Musiqa darslarida cholg'u asboblari vositasida bolalarni ijodiy tafakkurini rivojlantirishning ahamiyati. *Innovative Developments and Research in Education*, 2(14), 235–237. [Interonconf](http://Interonconf.com)
8. Qurbonova, K., & Shodmonov, R. (2024). Bolalarda musiqa rivojlanishi. *Nordic_Press*, 3(3). [Nordic University Journal+1phys-tech.jdpu.uz+1](http://NordicUniversityJournal+1phys-tech.jdpu.uz+1)
9. Akhutina, T. V., & Inshakova, O. B. (2008). Neyropsixologicheskaya diagnostika, obsledovanie pis'ma i chteniya mladshego shkol'nika. Sankt-Peterburg: Piter. [Tadqiqotlar](http://Tadqiqotlar.com)
10. Glozman, Zh. M., & Pavlov, A. E. (2007). Vliyaniye zanyatiy muzykoy na razvitie prostranstvennykh i kineticheskikh funktsiy u detey mladshego shkol'nogo vozrasta. *Psixologicheskaya nauka i obrazovanie*, (3), 35–46. [Tadqiqotlar](http://Tadqiqotlar.com)